

Huvudman

Sala kommun
skolkontoret@sala.se

Beslut

Datum 2025-09-24

Dnr 2024:9877

Sida **1 (10)**

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Åkraskolan i Sala kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 3 april 2025

Beslut

Skolinspektionen avslutar ärendet.

Om ärendet

Skolinspektionen har våren 2025 genomfört en tillsyn av Åkraskolan i Sala kommun med skolenhetskod 91839062. Tillsynen har omfattat bestämmelser gällande lärare, garantin för tidiga stödinsatser, extra studietid, utredning av särskilt stöd, anpassad studiegång och åtgärdsprogram, utredning och åtgärder för ordningsstörande beteende samt skriftlig rutin för omhändertagande av mobiltelefoner.

Skolinspektionen har den 3 april 2025 beslutat att förelägga Sala kommun att senast den 25 augusti 2025 vidta åtgärder för att avhjälpa brister rörande behöriga lärare, samråd med specialpedagogisk kompetens vid särskild bedömning utifrån användning av det nationella kartläggningsmaterialet, arbetet med särskilt stöd samt skriftliga rutiner för mobiltelefoner. Vidare har Skolinspektionen tilldelat Sala kommun en anmärkning rörande studiehandledning på modersmålet.

Sala kommun har den 25 augusti 2025 inkommit med en redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av föreläggandet och anmärkningen.

Skolinspektionen har i nu aktuellt ärende tagit ställning till om Sala kommun har följt föreläggandet och vidtagit åtgärder med anledning av anmärkningen samt om påtalade brister har avhjälppts.

Motivering av beslutet

Lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 3 april 2025 förelade Skolinspektionens Sala kommun att säkerställa att undervisningen ska bedrivas av legitimerade och behöriga

lärare samt att endast de lärare som har legitimation får anställas tillsvidare. Vid den tiden saknade 12 av skolans lärare legitimation.

Av Sala kommuns redovisning av vidtagna åtgärder framgår att skolan har tre lärare som inte innehar lärarlegitimation. Samtliga är anställda med hänvisning till undantagsbestämmelsen 2 kap. 18 § första stycket skollagen. De tre lärare är alla visstidsanställda. Vidare framgår att huvudmannen i april 2025 gjort försök att rekrytera lärare med legitimation och behörighet att undervisa i mellanstadiet. Under perioden den 7 april till den 25 augusti 2025 har Åkraskolan anställt två legitimerade lärare.

I en kompletterande intervju med rektorn framgår att skolan inte kunnat rekrytera fler lärare med legitimation och behörighet för mellanstadiet eftersom det varit så få sökande. Rektorn har även redogjort för på vilka grunder som tjänstefördelningen har skett för några lärare som saknar behörighet i något eller några ämnen som de undervisar i. Lämplighet och kontinuitet har varit prioriterat när rektorn har lagt tjänstefördelningen. Två av de lärare som är olegitimerade har en pågående lärarutbildning. Av intervjun framgår även att den lärare som är ämnesansvarig i matematik ger stöd till de lärare som inte är behöriga i ämnet eller de lärare som endast är behöriga för årskurserna F-3.

Rättslig reglering

En legitimerad lärare eller förskollärare har ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver. Detsamma gäller en lärare som är undantagen från krav på legitimation enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 2 kap. 13 § tredje stycket och den som bedriver undervisning i fall som avses i 2 kap. 17 § och 18 § andra stycket 1-3. (2 kap. 15 § skollagen.)

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. (5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185))

Endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen).

Om det inte finns någon lärare att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna, får en annan lärare bedriva undervisningen. En sådan lärare eller förskollärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen, och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan lärare får bedriva undervisning under högst ett år i sänder om inte undervisningen avser modersmål. (2 kap. 18 § skollagen.)

Som exempel på vad som kan vara "särskilda skäl" anger förarbetena behov av att få bort en utbildad lärare från undervisningen som har missbruksproblem. Förarbetena ger också exempel på organisatoriska skäl som gör att all undervisning inte kan bedrivas av lärare och förskollärare med utbildning för den aktuella undervisningen. Det kan handla om hastiga svängningar i söktryck och elevkullarnas storlek, tjänstledigheter, förändringar i efterfrågan på viss undervisning eller ökat behov av särskilt stöd. (Prop. 2009/10:165 s. 268.)

I förarbeten till bestämmelsen anges följande. För att få använda en annan lärare i den befintliga organisationen, i enlighet med undantagsregeln, bör det vara tillräckligt att det i huvudmannens organisation inte finns någon lärare med rätt utbildning tillgänglig. Handlar det om nyrekrytering bör huvudmannen naturligtvis så långt möjligt anställa lärare med en utbildning avsedd för den undervisning läraren ska bedriva (prop. 2009/10:165, s. 268 f). Om det saknas en lärare med legitimation och rätt behörighet inom organisationen kan huvudmannen låta en annan lärare bedriva undervisningen, under förutsättning att denna person har tillräcklig kompetens och är lämplig för det (prop. 2010/11:20 s. 84 f). Beträffande bestämmelsens andra stycke anges att en person som enligt huvudregeln inte får användas för att bedriva en viss undervisning får användas för detta under högst ett år i sänder. I normalfallet bör det vara till terminens eller läsårets slut. Huvudmannen är efter denna tid skyldig att på nytt försöka finna en lärare som har en utbildning som är avsedd för undervisningen (prop. 2009/10:165 s. 653).

Endast den som har legitimation får anställas som lärare eller förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning. Den som inte har legitimation som lärare får dock anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning, om han eller hon ska undervisa i modersmål. Det som anges i andra stycket gäller bara om 1. det saknas sökande som har legitimation, 2. den sökande har tillräcklig kompetens för att undervisa i det aktuella ämnet eller på den aktuella kursen, och 3. det finns skäl att anta att den sökande är lämplig att bedriva undervisningen. Även en lärare som är undantagen från krav på legitimation enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 2 kap. 13 § tredje stycket och den som ska bedriva undervisning som avses i 2 kap. 17 § får anställas som lärare eller förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning. Lag (2022:1315).

I fråga om tidsbegränsning av en anställning som lärare eller förskollärare i skolväsendet gäller, utöver bestämmelserna i lagen (1982:80) om anställningsskydd, att den som ska bedriva undervisning enligt 2 kap. 18 § får anställas för högst ett år i sänder. (2 kap. 21 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Sala kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller behöriga och legitimerade lärare. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Extra studietid**Omständigheter som ligger till grund för bedömningen**

I beslut den 3 april 2025 förelade Skolinspektionen Sala kommun att se till att eleverna i årskurs 4–6 erbjuds att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid minst två timmar per vecka samt att informera elever och lärare vid skolan när extra studietid erbjuds. Av redovisningen framgår att Åkraskolan erbjuder elever i årskurs 4-6 att frivilligt delta i extra studietid om två timmar per vecka. Den 19 augusti 2025 informerad rektorn elever, vårdnadshavare och lärare via skolans lärplattform om när den extra studietiden erbjuds.

Rättslig reglering

Elever i årskurs 4-9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör. (10 kap. 5 a § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Utredning av särskilt stöd, anpassad studiegång och åtgärdsprogram**Omständigheter som ligger till grund för bedömningen**

I beslut den 3 april 2025 förelade Skolinspektionen huvudmannen att se till att det för varje anmälan om behov av särskilt stöd som inkommer till rektorn startas en utredning om behov av särskilt stöd. Vidare förelades huvudmannen att upprätta åtgärdsprogram för alla elever som erhåller särskilt stöd och beslut om anpassad studiegång för elever som har det

samt att datum för både uppföljning och utvärdering ska framgå av ett åtgärdsprogram. Av besluten om anpassad studiegång ska det även framgå vilka ämnen som tas bort från elevernas scheman och vilka avvikelser som görs från timplanen.

Av huvudmannens redovisning framgår att det under perioden den 7 april 2025 till den 25 augusti 2025 till rektorn inkommit nio anmälningar om eventuellt behov av särskilt stöd. För samtliga av dessa elever har en utredning om särskilt stöd startats skyndsamt. Vidare framgår av redovisningen att rektorn har upprättat åtgärdsprogram för samtliga elever som erhåller särskilt stöd och beslut har fattats för samtliga elever som har en anpassad studiegång.

Skolinspektionen har i en kompletterande fråga bett huvudmannen att skicka in tre av skolans beslut om anpassad studiegång. Av huvudmannens svar framgår att ingen elev på Åkraskolan har anpassad studiegång i nuläget. Vidare uppger huvudmannen i sin redovisning att det i samtliga åtgärdsprogram framgår både när åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.

Det särskilda stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt. (3 kap 7. § skollagen)

Särskilt stöd får ges i stället för den undervisning eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör om inte annat följer av denna lag eller annan författning. (3 kap. 8 § skollagen)

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses

framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges

1. i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 §,
2. i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 11 a §, eller
3. i form av anpassad studiegång enligt 12 §.

Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas (3 kap 9 § skollagen).

Om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut om särskilt stöd innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen (3 kap. 12 § skollagen).

I ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild, i enlighet med skollagen, hos en skolhuvudman tillämpas bland annat följande bestämmelser i förvaltningslagen (2017:900): 27 § om dokumentation av uppgifter, 31 § om dokumentation av beslut, 32 § om motivering av beslut samt 33 och 34 §§ om underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till. (29 kap. 10 § skollagen.)

För varje skriftligt beslut ska det finnas en handling som visar dagen för beslutet, vad beslutet innehåller, vem eller vilka som har fattat beslutet, vem eller vilka som har varit föredragande, och vem eller vilka som har medverkat vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet. (31 § förvaltningslagen (2017:900).)

Ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska innehålla en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande (32 § förvaltningslagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Särskild bedömning i garantin för tidiga stödinsatser**Omständigheter som ligger till grund för bedömningen**

I beslut den 3 april 2025 förelade Skolinspektionen huvudmannen att se till att lärarna samråder med personal med specialpedagogisk kompetens om det utifrån det nationella kartläggningsmaterialet finns indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 i svenska, svenska som andraspråk och matematik.

Av huvudmannens redovisning framgår att lärarna kommer att samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid särskild bedömning av elevers kunskapsutveckling om lärarna utifrån användning en av det nationella kartläggningsmaterialet bedömer att det finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 i ämnena svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Speciallärare kommer att finnas med som aktivt stöd vid genomförandet samt vara med och analysera resultaten. Speciallärare kommer att träffa förskoleklassens pedagoger en gång i månaden för att stödja lärarna i det löpande arbetet.

Rättslig reglering

Det ska göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i 1. förskoleklassen, om det utifrån användning av ett nationellt kartläggningsmaterial finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 och 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik, 2. lågstadiet i grundskolan om det utifrån användning av ett nationellt bedömningsstöd eller ett nationellt prov i svenska, svenska som andraspråk eller matematik, finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3.

Om det efter en sådan bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för den

aktuella skolformen, ska det skyndsamt planeras sådant stöd som anges i 5 § eller göras en anmälan till rektorn enligt 7 §.

Det behöver inte göras någon särskild bedömning om förutsättningarna i 5 eller 7 § redan är uppfyllda. Det ska i så fall skyndsamt planeras sådant stöd som anges i 5 § eller göras en anmälan till rektorn enligt 7 §. (3 kap 4 § skollagen)

Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid 1. en särskild bedömning enligt 4 §, 2. planering av stöd som anges i 5 § när det i förskoleklassen eller lågstadiet upptäcks att sådant stöd behöver ges i svenska, svenska som andraspråk eller matematik, och 3. uppföljning enligt 4 b §.

Sådant samråd behöver inte genomföras om den ansvariga förskolläraren eller läraren har specialpedagogisk kompetens. (3 kap. 4 a § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Skriftliga rutiner för hantering av mobiltelefoner

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 3 april 2025 förelade Skolinspektionen huvudmannen att se till att rektorn ska fatta beslut om rutiner för hantering av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk utrustning. Huvudmannen har i sin redovisning skickat in den rutin rektor fattat beslut om. Av denna framgår hur mobiltelefoner ska hanteras på Åkraskolan samt vad som händer om elever inte lämnar in sina mobiltelefoner. I rutinerna framgår när mobiltelefoner ska samlas in och återlämnas, vem i personalen som ansvarar för detta samt hur mobiltelefonerna ska förvaras under tiden då de är insamlade.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att det ska för varje skolenhet finnas skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning enligt 4 b-4 d §§. Rektorn beslutar om sådana rutiner. (5 kap. 4 e § skollagen)

Det framgår vidare av förarbetena till skollagen att det är skolans ansvar att förvara omhändertagna föremål på ett säkert sätt till dess att de lämnas tillbaka. Av rutinerna bör bl.a. framgå hur omhändertagandet av utrustningen ska gå till, t.ex. hur föremålen ska förvaras på ett betryggande sätt och hur insamlandet av utrustningen ska ske så att det framgår till vem varje föremål ska återlämnas. Det ska inte föreligga någon osäkerhet om huruvida ett föremål har omhändertagits eller huruvida det har lämnats tillbaka. (Prop. 2021/22:160 s.230)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Studiehandledning på modersmålet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 3 april 2024 gav Skolinspektionen huvudmannen en anmärkning utifrån att det vid tillsynsbesöket fanns två elever som var i behov av studiehandledning på modersmålet men inte fick detta. Huvudmannen beskriver i sin redovisning att de två elever som inte gavs studiehandledning på modersmålet är beviljade detta innevarande läsår. Den ena eleven kommer att ges studiehandledning under lektionstid. För den andra eleven har huvudmannen inte hittat någon handledare som kan stödja eleven i klassrummet och en ansökan om studiehandledning via fjärrundervisning har därför gjorts.

Rättslig reglering

En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandledning på det språket i stället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl. Studiehandledning enligt första eller andra stycket får ges i interaktiv form med informations- och kommunikationsteknik där eleven och studiehandledaren är åtskilda i rum men inte i tid, om det inte finns någon lämplig person inom skolenheten som kan ge studiehandledning och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan. (5 kap. 4 § skolförordningen)

Skolinspektionens bedömning

Av huvudmannens redovisning framgår att en av de två elever som är i behov av studiehandledning på modersmålet nu har beviljats detta och att huvudmannen gjort ansträngningar för att även den andra eleven ska få tillgång till detta. Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Sala kommun har brutit mot bestämmelserna när det gäller att erbjuda elever som har behov av studiehandledning på modersmålet. Ärendet ska därför avslutas i denna del. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen fortsätter ansträngningarna för att se till att alla elever som har behov av studiehandledning på modersmålet får detta.

Beslutet har fattats av utredaren Erik Almqvist.

Utredaren Terese Westin har varit föredragande i ärendet.